

Dalvölgy - Az éneklő Magyarország ünnepe Veszprémben

Veszprém Város Vegyeskara Egyesület rendezésében

2023. június 1. – és 4. között került megrendezésre Veszprém városában a Dalvölgy, „Az éneklő Magyarország ünnepe”. Ebben az esztendőben Veszprém és a Bakony – Balaton Régió Európa Kulturális Fővárosa. Kiemelt, ünnepi esztendőben valósulhatott meg tehát, a Veszprém – Balaton 2023 Európa Kulturális Fővárosa program támogatásával és ily módon méltó, fontos helyre került ez a nagyszabású kórusrendezvény. Mintegy 1300 énekes, 56 kórusból, karnagyaik, valamint a közreműködő hangszeres muzsikusok gyönyörű létszámot adnak ki. Megvalósult egy álom, **Erdélyi Ágnes** szavaival: ”...egyszer talán – az ést Dalmezőn 150 éve hagyományos Dalünnephez hasonlóan – nekünk is lehetne egy olyan nemzeti dalos találkozónk, amikor az ország minden csücskéből összesereglett énekesek kiváló karnagyok vezetésével a közös kóruskincsből együtt énekelnek.” Fontos cél volt továbbá, hogy a megszólaló repertoár széles ívű legyen, sokszínű – hangozzanak el ritkábban énekelt kórusművek is; hogy szülessenek a Dalvölgyre írott új kórusművek, melyek ősbemutatójára itt kerül sor; a kórusműhelyek vezénylésére kapjon lehetőséget minél több fiatal karnagy; szerepeljenek a programban határainkon kívül élő magyar kórusok, jöjjenek létre hangversenyek Veszprémben és a közeli településeken a Nemzeti Összetartozás Napján. A koncepció kibővült a nagy hangversenyfolyamat megelőző napokban tartott Karnagyi kurzussal, és városszerte adott hangversenyekkel.

A Dalvölgy programjának művészeti vezetője *Erdélyi Ágnes karnagy*, programigazgatója *Horváth Viola kulturális menedzser*, kommunikációs vezetője *Semsei Sándor – Sassetta 26 Consulting Kft.* - volt. A Művészeti tanács tagjai: *Vikman Pál karnagy*, a Veszprém – Balaton 2023 Európa Kulturális Fővárosa zenei referense és *Bánó Tamás Barnabás zeneszerző, karnagy*, a zeneszerző pályázat asszisztense, valamint szakmai partnerként a Magyar Kórusok, Zenekarok és Népzenei Együttesek Szövetsége – KÓTA képviselőjében *Mindszenty Zsuzsanna karnagy*, társelnök és *Hrascsek Katalin karnagy*, az Ifjúsági Énekkari és Zenepedagógiai Szakbizottság elnöke. Feltétlenül ide kívánczik még *C. Szalai Ágnes* neve is, aki a Dalvölgy műsorfüzetének szerkesztője. Köszönet illeti a rendezvényhez nyújtott támogatásáért a *Hangvető Kft-t* és *Isola Annát*.

2023. június 3-án részese voltam az Ünnepi hangversenyfolyamnak. Végigélvezhettem az énekkari műhelyek bemutatkozását, a műhelyeket összekötő közös éneklések megszólalását. Beszélgettem sok karnaggal és kórusénekesekkel. Ezt a beszámolót azonban nem csak a fenti, személyes tapasztalatok alapján írom. A Dalvölgyben részt vevő valamennyi kórus karnagyát és a műhelyvezető karnagyokat is megkerestük írásban, kérdőíves formában informálódunk véleményükről, benyomásaikról. Nagy többségük, a megkérdezettek 67%-a megtisztelt azzal, hogy véleményét, gondolatait őszintén kifejtette, a kérdőívet visszaküldte. A részletes tanulmány nagyon fontos a szervezők számára, hogy e plasztikusabb és pontosabb kép alapján tudjanak/ tudjunk egy esetleges folytatásnál dolgozni. Ebben az írásban szeretnék szélesebb kör számára hírt adni a Dalvölgy történeteiről.

A Dalvölgy a több éve hagyományos, határokon túli magyar együtteseket vendégül látó „**Magyar Kórusok Találkozója**” programjaival és ezen belül **Karnagy Kurzussal** kezdődött. **Június elsején és másodikán kerekasztal beszélgetésekre és előadásokra** került sor a Hangvillában, - a veszprémi kórusfesztiválok története, kórusélet a határokon túl, az európai fesztiválok jelenlegi helyzete, és komponálás kórusokra - aktuális témákban. A beszélgetések résztvevői voltak: Kovács Gáborján, a Pannon Egyetem docense, művészettörténész, a VVV családtagja; C. Szalai Ágnes szerkesztő, a Vivace fesztiválok ötletgazdája; Dr. Papp Sándor professor emeritus, Veszprém Város Vegyeskarának volt elnöke; Sutus Áron, a Vajdasági Magyar Művelődési Szövetség elnöke; Golarits Gyöngyi, a Zürichi Magyar Ökumenikus Golarits Kórus alapítója; Lőfi Gellért karnagy, Sepsiszentgyörgyről; Balogh Máté zeneszerző, a Magyar Zeneszerzők Egyesületének elnöke; Dr. Balatoni Sándor és Bánó Tamás Barnabás zeneszerző. Előadást tartott: Nemes József karnagy, a debreceni Lautitia Kóruscsalád művészeti vezetője; Isola Anna nemzetközi projekt – tanácsadó; Dr. Váradi Judit egyetemi docens, Debreceni Egyetem Zeneművészeti Kar; Dr. Mindszenty Zsuzsánna karnagy, a KÓTA társelnöke. A kurzus részeként *nyílt próbát tartott* Ney Andrea karnagy a Városminor Kamarakórusal. A beszélgetések és előadások moderátora Dr. Cseri Zsófia karnagy, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem tanára volt.

A Magyar Kórusok Találkozója nyitányaként *június elsején, csütörtökön koncertet adott Veszprém Város Vegyeskara teljes kóruscsaládja*: a VVV hangversenykórus, a Vokál Ifjúsági Kórus, a Dúdoló Népzenei Műhely és a VVV Senior. A korányári estében pedig *szerenád*ot kaptak a veszprémiek a Kossuth utcán és a Szent Imre téren: a VVV kóruscsalád mellett határon túli vendégkórusok énekeltek. *Június másodikán* a Hangvillában került sor a *Magyar Kórusok Találkozója* Gálakoncertjére. Itt fellépett a **Galántai Kodály Zoltán Daloskör Józsa Mónika** karnagy vezényletével, a **Partiumi Keresztény Egyetem Vegyeskara Nagyváradról Kovács Gábor** karnagy úrral az élén, a **Laudate Kamarakórus Sepsiszentgyörgyről Lőfi Gellért** vezényletével, az **Óbecsei Schola Cantorum Stefaniga Ottília** karnaggal, valamint a **Városminor Kamarakórus Ney Andrea** vezényletével **Budapestről**.

Verőfényes kora nyári nap köszöntött a Dalvölgy résztvevőire és közönségére **június 3-án**, a nagy koncert, az **Ünnepi hangversenyfolyam** napján. A legtöbben ezen a reggelen érkeztek Veszprém gyönyörű városába, hogy fél 11-től megkezdődhessenek a **próbák a 9 műhelyben**. Játsszunk el a gondolattal, hogy helyszínről helyszínre ugorva láthatjuk próbálni az ActiCity Tánc- és Mozgásművészeti Központban az „**Énekeljete az Úrnak**” – magyar ökumenikus egyházzenei profilú műhely tagjait: a Daróci Bárdos Tamás Vegyeskart Hajdúböszörményből – karnagyuk Gáll Péter, a Laudate Kamarakórust Sepsiszentgyörgyről – karnagyuk Lőfi Gellért, a Maróthi György Pedagógus Kórust Debrecenből – karnagyuk Gáll Péter, az Orlando Énekegyüttest Veszprémből – karnagyuk Vikman Pál, a Vajdaságból az Óbecsei Schola Cantorumot – karnagyuk Stefaniga Ottília, és a Szent István Bazilika Énekkarát Budapestről – karnagyuk Farkasházi Dávid, valamint a Győri Filharmonikus Zenekar Kamaraegyüttesét és az orgonán közreműködő Zsilinszky Cecíliát. **Ezt a műhelyt Farkasházi Dávid karnagy úr vezette.** Ha kilépünk a szabadba, ott látjuk próbálni **Somos Csaba karnagy urat**, aki a „**Tu es Petrus**” műhelyt vezeti és magyar oratóriumok részleteiből tart próbát az egri Cantus Agriensis tagjainak, a budaörsi KataPult Kamarakórusnak – karnagyuk Ihász Kata, a pécsi Mecsek Kórusnak – karnagyuk Balatoni Sándor, a Váci Harmónia Kórusnak – karnagyuk Szarka Tamás, a főtí Vásárhelyi Zoltán Férfikarnak - karnagyuk Ress Tamás és Veszprém Város Vegyeskarának – karnagyuk Erdélyi Ágnes, valamint a Győri filharmonikus Zenekarnak és az

énekes szólistáknak: Murányi Mártának és Korbász Viktornak. Lépjünk át a Hangvilla Multifunkcionális Községi terébe, ahol a Hangversenyerem telis-tele van gyerekekkel. A **„Száll a felhő” gyermekkari műhelyt Nemes József karnagy úr** vezeti. Lássuk a kórusokat! Bárdos Lajos Gyermekkar – Budapest, karnagyuk Besse Attila, Ferencsik Kamarakórus Balatonfüredről, karnagyuk Zsár Éva, Harmat Gyermekkar – Budapest, karnagyuk Grábler Dóra, Kós Gyermekkar Fesztiválkórusa – Budapest, karnagyuk Barabás Edina, Pueri Castelli Gyermekkórus – Várpalota, karnagyuk Horváthné Csomó Orsolya, Violin Gyermekkar – Balatonfüred, karnagyuk Lennertné Primmer Petra, valamint a Vörösmarty Gyermekkar – Budapestről, karnagyuk Zsákainé Papp Anita. Velük próbált a zongorakísérő: Józsa Eleonóra. A Konferenciateremből a régizenei profilú **„Eleinkkel jót tett Isten”** elnevezésű műhely hangjai szűrődnek ki. A műhely kórusai: Argenteus Hangműhely és Kórus – Szeged, karnagyuk Kovács Gábor, Gaudium Kórus – Tárnok, karnagyuk Szinyéri Judit, a Partiumi Keresztény Egyetem Vegyeskara – Nagyvárad, karnagyuk Kovács Gábor, a Várpalotai Bányász Kórus – karnagyuk Borbás Károly, valamint a Zirci Városi Vegyeskórus – karnagyuk Géring Klára. Ebben a műhelyben közreműködött a Szegedi Régizene Együttes. **A műhely vezetője: Kovács Gábor karnagy úr.** Veszprém Város Vegyeskarának próbatermét ezúttal a **„Nem csak búslakodó”** elnevezésű műhely kórusai foglalták el, akik magyar népdalokat és népdalfeldolgozásokat szólaltattak meg **Ney Andrea karnagy vezetésével.** Ebben a műhelyben részt vett a Cantabile Vegyeskar Ajkáról, karnagyuk Eisennágel Erika, a Mihálka György Vegyeskar Nőikara Makóról, karnagyuk Gilinger Ildikó, az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Énekkara Egerből – karnagyuk Kabdebó Sándor, valamint a Kardos Pál Pedagógus Énekkar Ceglédről – karnagyuk Soltészné Lédeczi Judit. Az izgalmas próbán közreműködött az előadáshoz nélkülözhetetlen Szirtes Edina Mókus hegedűn, Kertész Ákos ütőhangszereken, Lisztes Jenő cimbalmon, és Pálhegyi Máté fuvolán. Ha még nem fáradtak el a virtuális túrán, akkor lépünk tovább a Csermák Antal Zeneiskolába! Itt próbált ugyanis **Kocsis – Holper Zoltán karnagy úr** magyar költők verseire írott vegyeskarokat a **„Lépnél egyet előre, lépnél egyet hátra - Petőfi 200”** elnevezésű műhely kórusaival. Nevezetesen az Alba Regia Vegyeskarral – Székesfehérvárról - karnagyuk Kneifel Imre, a Budapesti Lantos Kórusal - karnagyuk Szarka Tamás, az ELTE Savaria Egyetemi Kórusal Szombathelyről - karnagyuk Horváthné Csomó Orsolya, a Galántai Kodály Zoltán Daloskörrel - karnagyuk Józsa Mónika, valamint a budapesti Musica Ludens Kamarakórusal - karnagyuk Balás Péter. Zongorán közreműködött Golarits Flóra. A Pannon Egyetem kamaratermében **Pfeiferné Takács Hajnalka karnagy** vezetésével próbáltak bakonyi sváb dallamokat Bauernhuber Andor feldolgozásában a **„Heimatklänge”** elnevezésű műhely együttese: az Ajkarendeki Német Nemzetiségi Dalkör – karnagyuk Gröberné Adorján Renáta, a Deutsch Klub Veszprém – karnagyuk Némethné Gál Csilla, és sajnos nem lehetett már velük Fertig Erzsébet karnagy; az Edelweiss Német Nemzetiségi Dalkör Bakonyánáról – karnagyuk Szöllősi Attiláné, a Gannai Asszonykórus – karnagyuk Pillerné Földi Ilona, a Tótvázsonyi Német Nemzetiségi Dalkör – karnagyuk Hauck Jánosné, az Úrkúti Asszonykórus – karnagyuk Fehér Jánosné, a Városlódi Vegyeskar - karnagyuk Bankó Mónika, valamint Pfeiferné Takács Hajnalka karnagy három együttese: a Heimatklang aus Waschludt Városlódról, a Német Nemzetiségi Dalkör Herendről, és a Steixner István Német Nemzetiségi Egyesület Márkóról. Hangszeres közreműködőik voltak: a Bauernhuber Családi Zenekar és Weisz Ádám harmonikás. A Simonyi Zsigmond Ének-zenei és Testnevelési Általános Iskola adott otthont az **„Almafa álma” nőikari műhelynek.** **Mindszenty Zsuzsánna vezetésével** magyar költők verseire írott kórusműveket adtak elő. A műhelyben részt vevő kórusok: Ajkai Pedagógus Nőikar – karnagyaik: Petheő Balázsné és Cserhádi Csilla, az Andor Ilona Baráti Társaság Kodály Kamarakórusa – karnagyuk

B. Horváth Andrea, a Diósdai Női kar – karnagyja Sirákné Kemény Kinga, a Gizella Női kar Veszprémből – karnagyuk Borbásné Gazdag Gabriella, a Musica Nostra Női kar – karnagyuk Mindszenty Zsuzsánna, a Pataky Női kar – karnagyuk Fazekas Ágnes, valamint a Telki Női kar – karnagyuk Halász Károly. Zongorán Győrfi Judit működött közre. Végül kukkantsunk be a Lovassy László Gimnáziumba, ahol „**A régi égi Balaton**” műhely próbált **Hetei – Bakó Benedek karnagy** vezetésével, magyar vokális könnyűzenét megszólaltatva. A kórusok: Cisz – Harmónia Énekegyüttes – Budapest, karnagyuk Kása Andrea, a Jubilate Női kar Ajkáról – karnagyuk Hartinger Nándorné, a Lovassy Vegyeskar – karnagyuk Bankó Mónika, a Polifónia Vegyeskar Hatvanból – karnagyuk Regős Zsolt, a Song Factory Budapest – karnagyuk Hetei-Bakó Benedek, a VVV Vokál – karnagyuk Erdélyi Ágnes, valamint a Zobor Hangja Vegyeskar Kolonból – karnagyuk Csáky Antal. Hangszeres közreműködők: Vonderviszt Lajos zongora, Palkovics György dob, Koppány Zoltán basszusgitár.

Fantasztikus ez a rengeteg közreműködő – ismét leírom: 56 kórusból mintegy 1300 énekes! A műhelyek elnevezését látva is kirajzolódik az a rendkívül széles skála, amelyen a Dalvölgy koncertfolyama stílusában mozgott a magyar népdaloktól a régi magyar zenén, a bakonyi sváb dallamkincsen és az ökumenikus egyházzenén át a gyermekkari irodalmat érintve egészen a kortárs zenei produkciókig, kicsit kikacsintva a könnyedebb vizekre, s végül megkoronázva Liszt Ferenc csodálatos alkotásának részletével.

Nagy változatosság jellemezte a rendezvényt a kórusfajtákat tekintve is, hiszem egészen más a hangzása a gyermekkari műhelynek, a női kar műhelynek, a könnyűzenei műhelynek, s a vegyeskaroknak.

Érdemes átgondolni, hiszen mindenhol ott szerepel a helységnév a kórusoknál -, hogy a földrajzi érintettség is mennyire széles országunkon belül is – ez azért is örömteli, mert jelzi a magyar kórusok és karnagyaik érdeklődését és vállalkozó kedvét. A szervezőket dicsérő szép gesztus, hogy hallhattuk - láthattuk Galánta, Fülek, Kolon, Nagyvárád, Óbecse, Sepsiszentgyörgy, Zürich kórusait, kórusénekeseit is.

Jó gondolat volt és komoly vállalás, hogy szülessenek a Dalvölgyre – az éneklő Magyarország ünnepére új magyar kompozíciók. A következő művek bemutatóit hallhattuk: Szirtes Edina Mókus: Nem csak búslakodó; Bánó Tamás Barnabás – Petőfi Sándor: Száll a felhő; Virágh László – Sárközi Máté: Ének az katonákról; Cseh Tamás – Másik János – Bereményi Géza: A hatvanas évek; Tóth Péter – Mechler Anna: Almafa álma; Balogh Máté: Negatio Petri. Horváth Márton Levente: Szent Mihály himnusz című kompozíciója pedig a szerző 2017-ben írott művének a Dalvölgy számára átdolgozott változatában szólalt meg. A karnagyok visszajelzéseiből is tudható, hogy a művek megtanulására rövid idő állt rendelkezésre, és a kortárs alkotások szokatlan nehézségeket is rejtettek akár ritmikai szempontból, akár az osztott szólamok miatt vagy a diszsonáns harmóniák, szokatlan ugrások tekintetében. Kicsit hosszabb idő, illetve több helyszíni próba jó lett volna. Ezzel együtt is üdvözlendő dolog a kortárs kórusművészet ilyen fajta támogatása. E nehéz terepen is tökéletes élményt adott a gyermekkari műhely előadása Bánó Tamás Barnabás művét megszólaltatva Nemes József vezényletével, valamint Tóth Péter kórusművének előadása a női kar műhelyben, Mindszenty Zsuzsánna vezényletével.

Az ünnepi hangversenyfolyam kitűnő műsorvezetője a Bartók Rádió veszprémi származású munkatársa: Bolla Milán volt.

Az összkari műhelyek váltásánál lehetőség nyílt **közös éneklésre**. Az énekléseket vezető karnagyokat a műhelyekben közreműködő kórusok karnagyai közül kérték fel: *Lőfi Gellért, Horváthé Csomó Orsolya, Borbás Károly, Bankó Mónika, Józsa Mónika, Szarka Tamás, Halász Károly, Balatoni Sándor*. Minden éneklésnél nagy segítséget jelentett, és köszönet érte, hogy közreműködtek a VVV dalosai. A közös éneklések koronája a Somos Csaba karnagy úr által vezényelt éneklés volt, Bárdos Lajos: Veszprémi jelhang című kórusműve a hangversenyfolyam végén. Bárdos ezt a kis remeket Veszprém Város Vegyeskarának írta 1958-ban. Erdélyi Ágnes karnagy asszony vezényletével ezzel a kórusművel indult június 3-án 15 órakor a hangversenyfolyam, keretbe foglalta tehát a nagy koncertet az ismét eléneklés, ezúttal zenekari kísérettel megemelve, Balogh Máté hangszerelésében.

Vizsgázott az ActiCity is, amelyet a fesztivál előtt két héttel adtak át EKF beruházásként. Rendezvényünk tapasztalatai tehát segítséget tudnak adni a további finomításokhoz is. Próbateremként és megpihenésre, átöltöztetésre egyaránt ragyogó volt, elismeréssel szóltak róla a résztvevők. A nagy koncert helyszíne viszont a mellette lévő szabad tér volt. A kórusok és zenekarok egy hatalmas emelvényen helyezkedtek el, nagy dobogó - rendszerrel. Védve voltak a naptól, de meg kellett szokni az akusztikai viszonyokat ebben a hatalmas távolságban. Érdemes lenne időt kigazdálkodni helyszíni próbára minden műhely számára! Szintén komoly fejtörést jelentő feladat a nézőtér árnyékolása. Még többen lettek volna jelen a közös énekléseknél is, és még többen hallgatták volna meg a többi műhely produkcióját, ha nem a tűző napon kellett volna ülniük. A legelszántabbak persze próbáltak egyéni megoldásokat találni, de nagyon jó lenne egy árnyékolási megoldás!

A hangversenyfolyamról az alábbi rövid mondat azonban a legtöbbször véleményét tükrözi: „Nagyon szép koncertek álltak össze, komoly szakmai színvonalon.”

Javaslatok is vannak a jövőre nézve: a legfontosabb, hogy legyen több idő a művek megtanulására, felmerül, hogy lehetne kevesebb kórus, lehetne rövidebb; nagy igény mutatkozik arra, hogy a kórusok jobban megismerhessék egymást. *Rengeteg a jószándékú, okos javaslat*, amelyek a szervezők számára alapot adnak a további gondolkodáshoz.

Június 4-én, a Nemzeti Összetartozás napján **sok hangversenyre került sor Veszprémben és a környező településeken**: Ajkán énekelt az Ajkai Pedagógus Énekkar, a Cantabile Vegyeskar, a Forrás Nőiakar és a Harmónia Énekegyüttes. Balatonalmádiban a Harmat Gyermekkar, Balatonfüreden a Ferencsik Kamarakórus és a Galántai Kodály Zoltán Daloskör, Balatonfüzfőn a Bárdos Lajos Vegyeskórus, Csopakon a Gaudium Kórus, Küngösön a Musica Ludens Kamarakórus, Litéren a Laudate Kamarakórus és Nagyvázsonyban a Budapesti Lantos Kórus és a Váci Harmónia Kórus. Várpalotán lépett fel a Pueri Castelli Gyermekkar és a Pataky Nőiakar, Vászolyban a Diósdai Nőiakar. Veszprémben a Telki Nőiakar, a Vörösmarty Gyermekkar, a Mecsek Kórus, a Veszprémi Liszt Ferenc Kórustársaság, az Alba Regia Vegyeskar, Zircen a Daróci Bárdos Tamás Vegyeskar és a Maróthi György Kórus. Az időjárás esősre fordult, és ez a szabad tere tervezett koncertek megvalósulását kissé megzavarta, módosította. Az említett tanulmányban azonban a legtöbbször nagy élményt jelentő, jól sikerült hangversenyekről számoltak be.

Hogyan tovább?

Ide kívánczik **dr. Mindszenty Zsuzsánnától** egy új hír:

„Áprilisra tervezzük a budapesti, illetve Budapest környéki Dalvölgyes csapat (5 kórus) közös koncertjét, ahol saját blokkok mellett megszólalnak a Dalvölgy művei is, ezúttal szétosztva a résztvevő karnagyok között a vezénylés feladatát.” A Dalvölgy így is él tovább.

Mindenki kívánja a folytatást. A kórusénekesek és a karnagyok számára a Dalvölgy **az éneklés és a találkozások miatt is** boldogságot jelentő, maradandó élmény volt.

A Dalvölgy gigantikus vállalkozás. Köszönet illeti az „álmok álmodóit” és megvalósítóit!

Hraschek Katalin

karnagy, a Dalvölgy művészeti tanácsának tagja,
a Kóta Ifjúsági Énekkari és Zenepedagógiai Szakbizottságának elnöke

Budapest, 2023. december 16.